

8. РАДИОНИЦА: ДИСКРИМИНАЦИЈА

ЦИЉ: продубљивање знања о дискриминацији.

ПОСТУПАК САЗНАВАЊА:

- доживети искуство суочавања са тежином социјалне изолације, стављање у туђу позицију,
- упознавање са појмом дискриминација/недискриминација,
- упознавање са опасностима од дискриминације,
- препознавање примера дискриминације.

МАТЕРИЈАЛ:

- самолепљиве налепнице,
- Прилог 1 - „Мој проблем“ (*Преузето и модификовано из Приручника за водитеље радионица из области образовања за права детета и дечје партиципације Како можемо заједно*, Југословенски центар за права детета, 2000),
- Изводи из истраживања из теоријског дела приручника:
 - Истраживање 1: Изводи из Истраживања ставова деце и младих о забрани дискриминације (Министарство рада и социјалне политике Републике Србије, 2009),
 - Истраживање 2: Изводи из Извештај о остваривању права детета у Републици Србији из угла младих (Центар за права детета, 2013),
 - Истраживање 3: Изводи из иницијалног истраживања: Испитивање капацитета школа за примену права детета у образовном систему (Ужички центар за права детета, 2013).

ВРЕМЕНСКО ТРАЈАЊЕ: 45 минута

ТОК РАДИОНИЦЕ:

(Делови радионице су преузети, преведени и модификовани из *Приручника за наставнике основних школа за интерактивни рад са дјецом у програму заштите права дјетета и превенције трговине дјецом*, Ћук-Миланков, Д., (2007): Save the Children UK, Програм за Црну Гору, Подгорица)

Корак 1 За ову активност је потешан празан простор да би ученици могли по њему да се крећу. Потребно је онолико самолепљивих налепница, колико има ученика. На свакој налепници је написана једна од следећих етикета: просјак, бескућник, избеглица, ТВ звезда, научник, лепотица, успешни бизнисмен, Ром, дете које слабо види, дете које је корисник колица, дете жртва трговине људима, најбољи ученик/ученица, свезналица, спортиста, ДЈ, особа која се облачи изазовно и скупо, ученик/ца пред искључењем из школе, дете из хранитељске породице, бивши затвореник, музичар, председник државе, алкохоличар, спонзоруша, политичар, лопов, манекен,...

Напомена за наставника: сваки ученик треба да има различиту етикету. Наставник бира оне (позитивне и негативне) етикете које су за ученике животне и провоцирајуће.

Наставник даје инструкцију да ће сваком ученику залепити на чело налепницу на којој нешто пише. Ученици неће знати шта им пише на челу, и не треба да говоре једни другима шта коме пише. Треба само да се током игре понашају једни према другима искључиво на основу онога што особи пише на челу. Нагласити да је за постизање циља игре јако битно да се тога придржавају. Наставник ће читати различите активности, а задатак ученика је да изаберу са ким би ту активност делили, кога би за то изабрали. Није ограничен број особа које могу да изаберу. Избор ће показати тако што ће особу или особе које бирају ухватити за руке. Када су ученицима јасне инструкције, наставник им залепи налепнице на чело. Наставник прочита активност и сачека да направе избор. Тражи да ученици погледају ко је кога изабрао. Затим чита следећу активност.

Активности су седеће:

- Са ким бисте ишли на журку?
- Са ким бисте били пријатељ на Фејсбуку?
- Са ким бисте се забављали?
- Са ким бисте наступали у квизу знања?
- Поред кога бисте становали?
- Са ким бисте учили?
- Са ким бисте се радо дружили?

Када је вежба завршена, ученици скидају своје етикете и могу да прочитају шта је на њима писало. Наставник даје инструкцију да своју етикету исцепају, баце на под и изгазе.

Напомена за наставника: након овакве активности, важно је прво питати ученике како се осећају. Водити рачуна да прво говоре ученици који су носили негативне етикете.

Корак 2

Коментар наставника: Циљ ове игре је био да вас „стави у кожу“ неких особа које немају исте могућности као и већина других људи. Иако су сви људи равноправни, не понашамо се увек према свима тако. Неке људе избегавамо, не желимо да нам буду комшије, чак се бунимо ако они хоће да се настане у нашем крају. За неке људе не желимо да дођу на нашу журку, нити да се друже са нама. Уколико та особа има неке особине које ми не волимо, можемо да изаберемо да се мање дружимо са њом. Али, није у реду да се са неким не дружимо само зато што припада одређеној групи људи – зато што је избеглица, или је ромске националности, или у породици има особу која је оболела.

Дискриминација је појава да неки људи, само зато што припадају одређеним групама, немају иста права као и остали. На пример, иако су сва деца равноправна и имају право на образовање, дете које користи колица не може да иде у вашу школу, јер му она није прилагођена – не може да уђе у њу, не може да савлада степенице, не може да иде у тоалет... Вама је било тешко да будете у кожи тих људи неколико минута. Замислите како је њима који се тако осећају целога живота.

Немамо права да угрожавамо друге, или да им не дамо могућности које ми сами имамо, само због тога што су другачији од нас!

Наставник чита члан 2. Конвенције (било би добро да је овај члан исписан и видљив ученицима, истичући основ по коме лице може бити дискриминисано) *Право на недискриминацију: сва права примењују се на сву децу без дискриминације (без обзира на расу, боју коже, пол, језик, вероисповест, политичко или друго уверење, национално, етничко или социјално порекло, имовинско стање, онеспособљеност, рођење или други статус детета, његовог родитеља или законског старатеља).*

Напомена за наставника: Активности које ученицима илуструју појаву дискриминације и социјалне изолације увек су у већој или мањој мери емотивно провоцирајуће. Ученици могу бити тужни; могу бити повређени, јер их је вежба подсетила на неке ситуације које доживљавају у животу; могу бити револтирани; љути због тога што се неким особама дешавају тако болне ствари, или чак љути на наставника што им је организовао ту активност. Све ове емоције су очекиване и само значе да сте остварили свој циљ, да ученицима прикажете дискриминацију и социјалну изолацију у њиховом правом светлу. Недостатак емотивног реаговања код ученика би значео да нису били отворени да у потпуности спознају ове појаве, што даље значи да сутра, у реалном животу, неће имати мотивације ни да их препознају, ни да се заложу за њихово спречавање. Размишљајте о томе да креирате ситуацију у којој ће некој деци да буде тешко 10 минута, због тога да нека друга деца не би патила цео живот. Приликом извођења ове вежбе, креирајте безбедну средину за ученике: обезбедите да нико не улази у просторију током њеног трајања; можете подстаћи њихово заједништво и међусобно поверење неком уводном игрицом (мада су обично већ изграђени међу ученицима током претходних радионица – ове вежбе се никада не раде у фазама недовољног познавања и повезаности групе); можете унети измене у понуђене етикете које ће се у вежби користити, како бисте избегли да се појави етикета која за неко дете може бити изузетно узнемирујућа (на пример, уколико је неко дете избеглица, или има члана породице са хендикепом, процените да ли оно може да се суочи са тим садржајима, а да они не изазову интензивну емотивну узнемиреност). Када сте обезбедили учесницима безбедну средину, крените у активност и не плашите се емоција. Уколико се неко дете расплаче или разљути, причајте са њим/њом о томе. Реците им да ова вежба није смишљена да би њих повредила, већ да виде како изгледа живот неких других људи. Своју љутњу или тугу могу преточити у разне акције којима би тим људима олакшали живот. На пример, да у школи престану да исмевају и одбацују децу која су по нечему различита од њих.

Корак 3 Разговор са групом:

- Да ли ви у свом окружењу препознајете примере дискриминације?
- Да ли су вам познати појединци или групе који су дискриминисани, над којима се врши неки од облика насиља само зато што је припадник те групе? Наведите примере.
- Како процењујете ситуацију у вези са дискриминацијом у школском окружењу?

Корак 4 *Напомена за наставника: Корак 4 се може радити у случају да постоји могућност да радионица траје дуже.*

Наставник чита један по један пример из Прилога 1 – „Мој проблем“. Задатак ученика јесте да одговоре:

- Да ли у наведеним примерима има дискриминације, ако да, по ком основу?
- Које стереотипе и предрасуде препознају у примеру?

Корак 5 Наставник наводи неке примере из истраживања која су приказана у теоријском делу, сегмент дискриминација.

Прилог 1 - „Мој проблем“

(Преузето и модификовано из Приручника за водитеље радионица из области образовања за права детета и дечје партиципације Како можемо заједно, Југословенски центар за права детета, 2000)

1. „Живимо на селу, сиромашни смо. Мој брат иде у средњу школу у оближњем граду, али ја сам девојчица и моји родитељи мисле да треба да научим кућне послове и да се удам. Стриц је успео да наговори оца, те сам се уписала у школу. Али, другови ме избегавају, девојчице ме називају погрдним именима. Тешко ми је због тога“.

2. „Имам 15 година и завршила сам основну школу са одличним успехом. Прошле године су ме на улици ударила кола и од тада сам у инвалидским колицима. Ове године требало је да кренем у средњу школу, али нисам, јер ниједна школа нема прилаз за инвалиде него само степенике које не могу да користим. Мама покушава да нађе неко решење за мене, надам се да ће успети у томе јер бих волела да наставим школовање“.

3. „Имам 10 година и живим у великом граду. Родитељи су ми умрли пре две године, а ја сам тада сазнао да болујем од СИДЕ. Тренутно живим са тетком и њеном децом који су добри према мени. У школу сам кратко ишао, више не идем јер се неки људи боје моје болести. Родитељи су забрањивали деци да се друже са мном, претили су да ће исписати децу ако мени не забране да идем у школу. Тешко ми је због овога јер бих волео да идем у школу и да се дружим са другом децом“.

Варијације

Наставници и на другим часовима могу обрађивати ову важну тему, па ћемо у наредном делу дати примере на којима се ова тема може обрађивати, али и линкове ка великом броју кратких видео форми које су добар основ за дискусију са ученицима.

Погледати едукативни видео клип: *Шта је дискриминација?*

<https://www.youtube.com/watch?v=pL1rfwsv9wc>

Погледати кратак видео *Социјални експеримент*. Размислити зашто је ово случај дискриминације. Обратити пажњу на: лично својство/основ дискриминације, деловање/неделовање људи, који је стереотип или предрасуда у њеној основи. Без обзира на то што видео нема превод, надамо се да ћете га разумети.

<https://www.youtube.com/watch?v=MQcN5DtMT-0>

Погледати кратак видео-клип који говори о привилегијама. Иако је на енглеском језику, надамо се да ћете разумети његов смисао:

<https://www.youtube.com/watch?v=2KlmvmuxzYE>

Погледајте два видеа *Млађан и Млађана* и *Мика и Марта* који су алегорија о мравима. Размислите о томе које су три кључне поруке које бисте поделили са вашим ученицима. Размислите о начинима на које вршњаци могу деловати у корист равноправности и превенције дискриминације.

- *Млађан и Млађана*: https://www.youtube.com/watch?v=oeIpuF_l-oM
- *Мика и Марта*: <https://www.youtube.com/watch?v=WXaiA-98Qdw>